

Neue Kombinationen: Schumpeter en de crisis

In 1883 werden twee economen geboren, die tot op de dag van vandaag hun stempel drukken op de manier waarop in de economische wetenschap wordt gedacht: Keynes en Schumpeter. De verschillen tussen beide economen zijn op het eerste gezicht groot. Keynes analyseerde vooral de vraagkant van de economie. Hij waarschuwde voor de nadelige effecten van vraaguitval. Tijdens een crisis was het aan de overheid om actief beleid te voeren met het doel een deflatoire spiraal tegen te gaan. Zijn opvattingen werden in de jaren dertig in praktijk gebracht. De kredietcrisis zorgde voor een opleving van het Keynesiaanse denken.

Schumpeter is een typisch voorbeeld van een aanbodeconoom. Het zijn de ondernemers die voor de dynamiek van de economie zorgen. Een crisis dwingt hen oude productiecapaciteit af te danken en de beschikbare productiemiddelen op een vernieuwende wijze in te zetten. De innovaties aan de aanbodkant van de economie leiden tot nieuwe investeringen en daardoor zal na een crisis de groei een nieuwe impuls krijgen. Het is niet zo moeilijk om voorbeelden te vinden die de opvattingen van Schumpeter staven. De grootschalige toepassing van nieuwe technologie in de jaren tachtig resulteerde in een stevige groei-impuls in de jaren negentig.

In de financiële sector volgen innovaties elkaar in hoog tempo op. We maken gebruik van complexe modellen voor ALM studies, banken verstrekken kredieten met behulp van expertsystemen, we werken met complexe derivaten, risico's worden bepaald aan de hand van een VaR analyse en de open outcry handel is verplaatst naar het museum. Nu, na de crisis, wordt er hard gewerkt om processen en producten nog verder te optimaliseren.

Je zou zeggen dat Schumpeter gelijk heeft. De dynamiek van de financiële sector is enorm. Maar ik vraag

mij wel eens af wat de causale relatie is tussen crisis en innovatie. De Amsterdamse economen Compaijen en Den Butter wijzen op een gevaarlijk neveneffect van het gebruik van risicomodellen. Het risico bestaat dat als iedereen denkt dat hij op zijn eigen, individuele niveau met behulp van een model de risico's inzichtelijk en beheersbaar gemaakt heeft, dat op collectief niveau niet het geval hoeft te zijn. Zij noemen daarbij concreet het voorbeeld van de verhandelbaar gemaakte hypotheeken. De risico's werden in kleine stukjes opgeknipt en doorverkocht, maar daarmee verdwenen ze niet uit het systeem. De financiële crisis maakte dat wel zeer pijnlijk duidelijk.

De afgelopen jaren was financiële innovatie vooral een kwestie van het toepassen van veel, heel veel, wiskunde. De menselijke factor – in termen van een brede visie en het beoordelen van risico's – raakte op de achtergrond. Als we in de toekomst de kans op een crisis willen verkleinen, dan zal er meer ruimte moeten komen voor gezond verstand. Het evenwicht tussen ratio en emotie zal hersteld moeten worden. Dat is geen echte innovatie, maar wel een vooruitgang.

Jaap Koelewijn